

državni poredak u kojem se stavlja čitav čovjek u službu države odnosno zajednice (totalitarizam), islam je i duhovni pokret, religija, veza čovjeka s Bogom i društva s Bogom. Ta se veza najodličnije očituje upravo po molitvi koja stoji u središtu islama. Obradujući molitvu u islamu pisac zapravo daje izvrsne uvide u duhovnost islama, u religioznost i pobožnost islama. Poznato je da je islam bogat molitvama i onim obvezatnim i onim sasvim privatnim, dobrovoljnim. Molitva je ne samo dužnost svakog muslimana nego i uzrok radosti i veselja. Pisac u ovom djelu prikazuje mnogovrsne molitve: obvezatne molitve, molitve iz Korana, molitve iz duhovne baštine islamske prošlosti, molitve za razne prigode i za razne potrebe, molitve islamskih mističara.

Ova će nam knjiga pomoći da bolje upoznamo braću s kojom zajedno živimo a i da bolje znamo cijeniti molitvu koju smo naučili moliti u našem kršćanstvu. Često puta molitva muslimana i molitva kršćanina mogu se izmijeniti: oni imaju isti cilj, isti rječnik...

Adalbert REBIĆ

HUBERT FRANKEMÖLLE, BIBLISCHE HANDLUNGSANWEISUNGEN. Beispiele pragmatischer Exegese. Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1983, S. 248. DM 42.

Dugo je u ovom stoljeću prevladavala tzv. „historijsko-kritička egzegeza“. Danas su mnogi egzegete, osobito oni koji su zaokupljeni pastoralnim problemima, postali nezadovoljni tom metodom koja je istina, vrhunski znanstvena, ali za praktični vjerski život, za duhovnost pojedinca, malo nudi. Zato su neki od njih pošli korak dalje (prema naprijed! ne rušeći nego građeći) od te znanstvene historijsko-kritičke egzegeze pa se počeli više baviti učincima, plodovima te egzegetske metode. To bi bila onda pragmatska ili pragmatična egzegeza: ona ima, kako samo ime kaže, većma za cilj primjenu biblijskog teksta na praktični život vjernika. Hubert Frankemölle pokušava po prvi puta tu novu metodu prikazati u knjizi „Biblische Handlungsanweisungen“. Osnovna teza te nove metode (koja stare metode ne zapostavlja nego pretpostavlja!) glasi: biblijski tekstovi žele kod čitača/slušaća nešto postignuti, nešto pokrenuti... Stoga su pored pisca važni i oni kojima je biblijski pisac uputio svoj spis, a važniji dakako i čitači/slušaći. Biblijski tekst dakle živi u krugu pisca, adresata i suvremenih čitača/slušaća. Biblijski tekst go-

vori o tome što čovjek mora činiti. Zato je važno upoznati to „morati činiti“.

Knjigu preporučamo svim bibličarima, osobito studentima teologije i onima koji se kane posvetiti radu „biblijskih kružoka“.

Adalbert REBIĆ

HEINZ MANFRED SCHULZ I 11 DJECE N.JEGOVE ŽUPSKE ZAJEDNICE, WIE WIR DEN GLAUBEN ALS FREUDE ERLEBEN. Das Kinderbuch zu „Was macht Gott den ganzen Tag?“ Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1978, S. 92. DM 12.50

Heinz-Manfred Schulz (rođen 1933) je župnik u Eschbornu kod Frankfurta na Majni. On je već 1974. godine objavio vrlo zanimljivu knjigu „Was macht Gott den ganzen Tag?“ (Što radi Bog cijeli dan?). Od tada je knjiga doživjela već 8 izdanja. Pomogla je mnogim roditeljima u njihovu vjerskom odgoju djece. Ova nova knjiga želi djeci pomoći da se sama pozabave pitanjem vjere. Knjigu je sastavio župnik zajedno s 11 ostale djece. U knjizi su zapisana iskustva djece u odnosu na njihovu vjeru. Glavni su junaci knjige Michael (8 godina) i Suzana (11 godina). Michael i Suzana pripovijedaju svoje svakidašnje iskustvo s vjerom, a ostala djeca potom o tome raspravljaju i crtaju.

Knjiga je napisana vrlo živim jezikom i stilom. Namijenjena je djeci, osobito prvopričesnicima. Ovdje je spominjemo zato, jer je to vrlo vrijedan pokušaj da se o vjeri raspravlja s djecom jezikom i slikama djece. Naša domaća literatura je takvim knjigama vrlo siromašna pa bi u tom pokušaju mogla imati uzor.

Adalbert REBIĆ

PAUL WESS, IHR ALLE SEID GESCHWISTER, Gemeinde und Priester. 152 stranice, Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1983. DM 19,80

Paul Wess, rođen 1936. godine, djeluje kao pastoralni radnik u župi Machstrasse u Beču. Objavio je dosad *Gemeindekirche – Zukunft der Volkskirche* (1976) i *Eine Frage bricht auf* (1982). Sad se uhvatio vrlo teške teme odnosa službenog crkvenog svećeništva i općeg svećeništva svih vjernika koje je kao stvarnost opet oživjelo poslije Drugog vatikanskog sabora. Paul Wess u ovom svom djelu analizira so-

ciološku situaciju naše Crkve. Ona bi po učenu Isusa Krista trebala biti bratska odnosno sestrińska zajednica jednakih u Kristu. Upravo zato počinje djelo s citatom Mt 23,8 s: „A vi ne dajte se zvati Rabbi. Ta jedan je učitelj vaš, a svi ste vi braća. Ni ocm ne zovite nikoga na zemlji. Ta jedan je otac vaš — onaj na nebesima!“ Pisac analizira situaciju u Crkvi, u kojoj kao da postoje dvije klase ljudi, viša je klasa ona koja pripada hijerarhiji a niža ona koja je sastavljena od običnih vjernika. Naša crkvena zajednica nije ni nakon 2000 godina poslije ovog Kristova govora ostvarila Kristovu zapovijed o ljubavi i jednakosti. Naša je crkvena zajednica prvenstveno utemeljena na „očinskoj vlasti“ i na patrijarhalnom sistemu. To već dokazuju i sami naslovi koje upotrebljavamo „Sveti Oče!“ i „sveta vlast“ (grč. hijerarhija). Da bi se Crkva ostvarila kao bratska zajednica, ona se mora odreći negativnih natruha prošlosti. Ona mora sazrijevati odozdo, mora postojati svjesna svoje uloge i svoje zadaće u suvremenu svijetu, mora biti od pomoći svakome čovjeku... Da bi tu ulogu ostvarila, moraju hijerarhijski svećenik i svaki vjernik kao svećenik po krštenju zajedno raditi, surađivati, na dobro braće ljudi. Za takvu suradnju od bitne je važnosti povjerenje jednih u druge, rušenje granica nepovjerenja koje je stvorila prošlost. Ostvarivanje Crkve kao zajednice, posvješćivanje svih vjernika u odnosu na njihovu ulogu u Crkvi težak je zadatak suvremene pokonciłske Crkve. To je polagan proces koji zahtijeva mnogo strpljenja, s jedne (kleričke) i s druge (laičke) strane. Ali taj proces treba ostvariti. Treba ostvariti Crkvu kao bratsku zajednicu onih koji u Krista vjeruju, Krista prihvaćaju i u Kristu žele spasiti sebe i svoju subraću.

Pisac se biranim riječima u uvodu knjige zahvaljuje svome ordinariju kardinalu Franzu Königu na njegovim dobrim riječima, savjetima i strpljivostima koje je pokazao prema autoru u njegovim pokušajima obnove župske zajednice.

Knjiga je doprinos — istina, ponešto polemičan — suvremenim raspravama o odnosima klera i laika u našoj Crkvi. Nije rečeno da je u knjizi sve ispravno. Pišćeve su mogućnosti ograničene. Uostalom, on želi ponukati širu zajednicu u Crkvi na raspravu i na sazrijevanje u odnosu na strukturu Crkve.

Knjiga je namijenjena prije svega pastoralnim radnicima, onima koji su osobito zaokupljeni za pokonciłsku obnovu i konačno svim kršćanima koji žele biti svjesni svojeg kršteničkog svećenstva.

Adalbert REBIĆ

INGRID WEBER-GAST, ICH NEHME ZU DIR MEINE ZUFLUCHT, Biblische Meditationen, Matthias-Grünewald-Verlag, Mainz 1983, 164 stranice, DM 19,80

Ingrid Weber-Gast (rođena 1945. godine) je dr. teologije, udata, troje djece. Od 1974. godine djeluje u pastoralu kao organizateljica raznih crkvenih teoloških tečajeva. Dosad je objavila već jednu knjigu, i to *Weil du nicht geflohen bist vor meiner Angst* (1981).

U suvremenom svijetu u kojem ljudi sve manje vremena imaju jedni za druge, sve manje vremena za razmišljanje i osmišljavanje, sve manje vremena za molitvu, a sve više vremena za zabavu, sve više vremena za nerad, sve više vremena za ubijanje sebe i svoje okoline, onda ovakva knjižica kao što je ova knjižica gospođe teolog Ingrid Weber-Gast s biblijskim razmišljanjima kao melem na ranu. Ingrid Weber uzima pojedine izabrane biblijske tekstove, od prvih do zadnjih stranica Biblije, pa ih kratko, sržno i sočno ženski tumači. Ženski: vidi se da biblijski tekst duhovstvena žena može drugačije — nipošto manje dobro! — tumačiti nego etablirani teolozi muškarci.

Knjiga je podijeljena na tri djela: 1. Iz doline vapijem k tebi, Gospodine (Ps 130), 2. Otvori oči moje da vidim čudesa djela tvoja (Ps 119) i 3. Kako bih te mogao napustiti, Izrael?! (Hoš 11). U prvom djelu ima petnaest meditacija u drugom dvanaest i u trećem jedanaest.

Knjiga je namijenjena svima, osobito onima koji osjećaju potrebu za razmišljanjem na temelju biblijskih tekstova.

Adalbert REBIĆ

FRANTIŠEK DVORNIK, VOJTJEH ADALBERT, Svetac Bijelih Hrvata, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1982. Stranica 96. Cijena 240,00.

U naš malo poznati, a inače u srednjoj Evropi vrlo poznati svetac uistinu je zaslužio da mu se na našem jeziku objavi životopis. Sv. Adalbert je potjecao iz vrlo glasovite bijelo-hrvatske potkarpatske obitelji roda Slavnikoviħ. U 10. stoljeću Bijela Hrvatska se prostirala s obje strane Karpata (današnja Poljska dotično Galicija), oko gornjeg toka rijeke Vltave (sve do današnje Poljsko-Ukrajinske granice). Gradovi središta bijahu im Krakov i Libice. Obitelj Slavnik bijaše povezana s njemačkim kraljevskim dvorom (car Otto III) i s bizant-